

Al. P. S. Y
T.K.

8/5179/III

Umowa o preliminarjach pokojowym

Nr. 1313/S/III.

Otrzymano d. 13/X. 1920 o godz. 12.

s s s Varsovie Riga 1/13 2029 w 12/10 22'35

Berichtigung zum second 11.29 und 30 Wort folgt, und zwei wörter nach obersadkow-

~~Zakończona przez Naczelnego Dowódcę~~: Rzeczpospolita Polska z jednej a Rosyjska socjalistyczna federacyjna Republika Rad i Ukraińska socjalistyczna Republika Rad z drugiej strony, kierując się pragnieniem położenia możliwie najprędzej kresu krwawej wojnie wynikłej między niemi oraz wypracowania warunków, które stanowią podstawę trwałego, honorowego i na wzajemnem porozumieniu opartego pokoju, postanowiły wszcząć rokowania celem zawarcia rozejmu i ustalenia przedstępnych warunków pokoju i wyznaczyły w charakterze swoich pełnomocników - Rząd Rzeczypospolitej Polskiej: Jana Dąbskiego oraz Norberta Barlickiego, Doktora Stanisława Grabskiego, Doktora Witolda Kamienieckiego, Doktora Władysława Kiernika, Generała Mieczysława Kulińskiego, Adama Mieczkowskiego, Leona Wasilewskiego, Ludwika Waszkiewicza, Michała Wichlińskiego; Rządy Rosyjskiej federacyjnej socjalistycznej Republiki Rad i Ukraińskiej socjalistycznej Republiki Rad: Adolfa Joffego oraz Siergieja Kirowa, Dmitrija Manuilskiego i Leonida Obolenskiego którzy po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

Art. 1/ Obie układające się strony zgodnie z zasadą stanowienia narodów o sobie uznają niepodległość Ukrainy i Białorusi oraz zgadzają się i postanawiają, że wschodnią granicę Polski, a więc granicę między Polską z jednej a Ukrainą i Białorusią z drugiej strony stanowi linja wzdłuż rzeki Dzwiny /Zap. Dwina/ od granicy Łotwy z Rosją aż do punktu, w którym granica byłej gubernji wileńskiej styka się z granicą byłej gubernji witebskiej, dalej granica byłych gubernji wileńskiej i witebskiej aż do wsi i stacji kolejowej Orzechowno /Orzechowno/ które pozostają po stronie polskiej, poczym znowu wschodnia granica byłej gubernji wileńskiej aż do punktu, w którym schodzą się powiaty: dzisniński, lepelski i borysowski, dalej od tego punktu do wsi Mała Czernica, która po stronie białoruskiej, stąd na południowy zachód w poprzek jeziora na rzece Berezynie do wsi Zarzeczyc /Zarieczick/, która po stronie białoruskiej, poczym ku południowemu zachodowi aż do rzeki Wilji /Wilia/ do punktu na wschód Dolhinowa, dalej rzeka Wilja aż do traktu, idącego na południe od Dolhinowa, stąd dalej na południe do rzeki - nazwy rzeki na mapie niema - Wilja wódł do połączenia jej z rzeką Ręczanką /Rybczanka/ przyczym miasteczko Ilja /Ilia/ pozostaje po stronie polskiej, Ręczanka na południe do stacji kolejowej Radoszkowice /Radoszkowiczi/ przyczym stacja i miasteczko po stronie białoruskiej, dalej na wschód od miasteczka Raków /Rakow/, wsix Wolma /Wolma/ i Rubieszewicze /Rubieżewiczi/ do linji kolejowej Mińsk-Baranowicze przy miejscowości Kolosowo /Kolosowo/, która po stronie polskiej; dalej na południe w połowie drogi między Nieświeżem /Nieswiż/ a Cimkowiczami /Timkowiczi/, dalej na południe w połowie drogi między Kleckiem /Kleck/ a Cimkowiczami, dalej na południe do szosy warszawsko-moskiewskiej, przecinając tę szosę na zachód od Filipowicz /Filippowiczi/, dalej najkrótsza droga do rzeki Lan /an/ koło wsi Czudzin /Czudzin/, pozostawiając tę

wieś po stronie polskiej, dalej wzdłuż rzeki Lar do ujścia jej do Prypeci, Pripiat, dalej Prypecią na wschód siedem kilometrów, skąd na południe do rzeki Stwigi/Stwiga/ w punkcie jej najbardziej wysuniętym na zachód, poczym w górę rzeka Stwiga aż do punktu, w którym rzeka ta przecina granice byłych gubernji mińskiej i wołyńskiej, stąd granica tych gubernji do granicy powiatów rówieńskiego i owruckiego i ta granica powiatów aż do przecięcia linii kolejowej na zachód od stacji Ochotnikowo/Ochotnikowo/ i miasteczka Rokitno/Rakitna/, dalej na południe w górę rzeczka Lwa/Lwa/ aż do jej źródeł i stąd do połączenia się rzeki Korczyk/Korczik/ z rzeką Słuczą/Słucz/, dalej w górę Korczykiem pozostawiając miasto Korzec/Koriec/ po stronie polskiej, dalej na południowy zachód, pozostawiając Kilikijów/Kilikijew/ po stronie ukraińskiej do Milatyna/Miliatin/, który po stronie polskiej, następnie na południe poprzez linię kolejową Równe - Szepetówka/Rowno - Szepietowka/ i rzekę Horyń/Goryn/ do rzeki Wilji/Wilia/ przyczym miasto Ostrog/Ostrog/ po stronie polskiej, dalej w górę Wilja do Nowego Stawu/Nowy Staw/ który po stronie ukraińskiej, stąd ogólnie w kierunku południowym wpoprzek Horynia koło Lanowiec/Lanowcy/ miejscowość ta po stronie polskiej, i w dalszym ciągu do rzeki Zbrucza/Zbrucz/, pozostawiając miejscowość Białozirkę/Biełozierka/ po stronie polskiej, a następnie linja Zbrucza do ujścia tej rzeki do Dniestru/Dniestr/. Przy określaniu granicy przebiegającej wzdłuż rzeki rozumie się przy rzekach spławnych nurt głównego koryta, a przy rzekach niespławnych środkową linię największego ramienia. Granica powyższa jest opisana podług mapy rosyjskiej w skali 25 wiorst w calu angielskim, dołączonej do niniejszej umowy i wyznaczona czarną barwą, załącznik no 1 mapa. W razie różnic między tekstem a mapą będzie rozstrzygać tekst. Rosja i Ukraina zrzekają się wszelkich praw i pretensji do ziem na zachód od tej granicy położonych, ze swej strony Polska zrzeka się na rzecz Ukrainy i Białorusi wszelkich praw i pretensji do ziem położonych na wschód od tej granicy. Szczegółowe wyznaczenie i przeprowadzenie na miejscu powyższej granicy państwowej oraz ustawienie znaków granicznych należy do specjalnej mieszanej komisji granicznej, która powołana będzie natychmiast po ratyfikacji umowy niniejszej. Obie układające się strony zgadzają się, że o ile w skład ziem położonych na zachód od określonej wyżej granicy wchodzi terytorja sporna między Polską a Litwą, sprawa przynależności tych terytorjów do jednego z tych dwóch państw należy wyłącznie do Polski i Litwy.

Art. 2/ Obie układające się strony zapewniają sobie nawzajem całkowite poszanowanie suwerenności państwowej i powstrzymanie się od jakiegokolwiek mieszania się w wewnętrzne sprawy drugiej strony, przyczym obie układające się strony postanawiają umieścić w traktacie pokojowym zobowiązanie, iż nie będą tworzyły ani popierały organizacji, mających na celu walkę zbrojną z drugą układającą się stroną, mających na celu obalenie ustroju państwowego lub społecznego strony drugiej, czyniących zamach na jej całość terytorjalną, jak również organizacji przypisujących sobie rolę rządu strony przeciwnej. Z chwilą ratyfikacji niniejszej umowy obie układające się strony zobowiązują się nie popierać cudzych działań wojennych przeciwko drugiej stronie.

Art. 3/ Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym przepisy w przedmiocie swobodnego wyboru /opcji/ obywatelstwa polskiego, względnie rosyjskiego lub ukraińskiego, z tym, że osobom wykonywującym prawo wyboru /optantom/ przysługiwać będą bez żadnych wyjątków wszystkie te prawa, które w traktacie pokojowym będą przyznane obywatelom obu stron.

Art. 4/ Obie układające się strony zobowiązują się umieścić w traktacie pokojowym postanowienia zapewnia-

jące z jednej strony osobom narodowości polskiej w Rosji i Ukrainie te wszystkie prawa zabezpieczające swobodny rozwój kultury języka i wykonywanie obrządków religijnych, z jakich korzystać będą osoby narodowości rosyjskiej i ukraińskiej w Polsce, a z drugiej strony osobom narodowości rosyjskiej i ukraińskiej w Polsce te wszystkie prawa zabezpieczające swobodny rozwój kultury języka i wykonywanie obrządków religijnych, z jakich korzystać będą osoby narodowości polskiej w Rosji i Ukrainie.

Art. 5/ Obie układające się strony zrzekają się wzajemnie zwrotu swych kosztów wojennych, to jest wydatków państwowych na prowadzenie wojny, między nimi jak również odszkodowanie za straty wojenne, to jest za straty, które były wyrządzone w czasie tej wojny im lub ich obywatelom na terenie operacji wojennych przez działania i zarządzenia wojenne.

Art. 6/ Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym przepisy dotyczące wymiany jeńców wojennych i zwrotu rzeczywistych kosztów ich utrzymania.

Art. 7/ Z chwilą podpisania umowy niniejszej powołane będą natychmiast komisje mieszane w celu niezwłocznego wydania zakładników oraz niezwłocznej wymiany jeńców cywilnych, osób internowanych, w miarę możliwości i jeńców wojennych i zorganizowania powrotu wygnańców, uchodźców i emigrantów. Wymienionym komisjom mieszanym przysługuje prawo sprawowania opieki i niesienia pomocy jeńcom wojennym i cywilnym osobom internowanym, zakładnikom oraz wygnańcom, uchodźcom i emigrantom celem uregulowania kwestji związanych z natychmiastowym powrotem zakładników, jeńców cywilnych, jeńców roma. Obie układające się strony zobowiązują się niezwłocznie podpisać niniejszej umowy wydać odpowiednie rozporządzenia o zawieszeniu postępowań sądowego, administracyjnego, dyscyplinarnego oraz wszelkiego innego, wszczętego w stosunku do jeńców cywilnych, osób internowanych, zakładników, wygnańców, emigrantów, jeńców wojennych, jak również o natychmiastowym wstrzymaniu wykonania kar, wymierzonych przeciw tym osobom na jakiejkolwiek drodze. Wstrzymanie wykonania kar może nie powodować wypuszczenia na wolność, w tym jednak wypadku osoby te winny być natychmiast wydane władzom ich państwa wraz z wszystkimi aktami. Jeśli jednak dana osoba oświadczy, iż nie życzy sobie powrotu do ojczyzny, lub władze ojczyzny nie zgodzą się na jej przyjęcie, osoba ta może być ponownie pozbawiona wolności.

Art. 9/ Obie układające się strony się umieścić w traktacie pokojowym przepisy w przedmiocie amnestji, a mianowicie: Polska dla obywateli rosyjskich i ukraińskich w Polsce, a Rosja i Ukraina dla obywateli polskich w Rosji i Ukrainie.

Art. 10/ Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym postanowienia dotyczące rozrachunku wzajemnego i likwidacji i oprzeć je na zasadach następujących: 1/ z poprzedniej przynależności części ziem Rzeczypospolitej do byłego imperjum rosyjskiego nie wynikają dla Polski w stosunku do Rosji żadne zobowiązania ciężary, 2/ obie układające się strony zrzekają się wzajemnie wszelkich praw do majątku państwowego związanego z terytorjum strony przeciwnej, 3/ przy rozrachunkach wzajemnych i likwidacji będzie uwzględniony aktywny udział ziem Rzeczypospolitej Polskiej w życiu gospodarczym byłego imperjum rosyjskiego, 4/ obie układające się strony, zobowiązują się wzajemnie do na żądanie właścicieli reewakuować i zwrócić w naturze względnie w odpowiednim ekwiwalencie mienie ruchome państwa, związane z ekonomicznym i kulturalnym życiem kraju, mienie ruchome ciał samorządowych instytucji, osób fizycznych i prawnych zabrane lub ewakuowane przymusowo lub dobrowolnie, począwszy od 1 sierpnia nowego stylu 1914 roku z wyjątkiem zdobyczy wojennych, 5/

5/ będzie ustalone zobowiązanie zwrotu Polsce archiwów, bibliotek, dzieł sztuki, historycznych trofeów wojennych, zabytków i tym podobnych ~~działek~~ przedmiotów dorobku kulturalnego, wywiezionych z Polski do Rosji od czasów rozbiór Rzeczypospolitej Polskiej, 6/ będzie ustalone wzajemne uregulowanie opartych na tytułach prawnych pretensji osób fizycznych i prawnych stron obu, pretensji powstałych do chwili podpisania niniejszej umowy do rządu i instytucji strony przeciwnej, 7/ ustalone będzie w traktacie pokojowym zobowiązanie Rosji i Ukrainy do przyznania Polsce i jej obywatelom największego uprzywilejowania w dziedzinie restytucji mienia i odszkodowanie za straty okresu rewolucyjnego i wojny domowej w Rosji i Ukrainie. Obie układające się strony zgadzają się, że punkty powyższe nie wyczerpują wszystkich szczegółów rozrachunków i likwidacji.

Art. 11/ Obie układające się strony zobowiązują się przystąpić natychmiast po podpisaniu traktatu pokojowego do rokowań w przedmiocie konwencji o handlu i żegludze, konwencji sanitarnej, komunikacyjnej i pocztowo-telegraficznej o o kompensacyjnej wymianie towarów.

Art. 12/ Obie układające się strony zgadzają się umieścić w traktacie pokojowym przepisy o udzieleniu tranzytu dla Polski przez terytorja Rosji i Ukrainy oraz dla Rosji i Ukrainy przez terytorjum Polski.

Art. 13/ Obie układające się strony zawierają równocześnie specjalną umowę w przedmiocie rozejmu, która stanowi składową część niniejszej umowy i posiada na równi z nią moc obowiązującą /załącznik Nr. 2 "Umowa o rozejmie"/.

Art. 14/ Rosja i Ukraina oświadczają, że wszelkie obowiązania przyjęte przez nie wobec Polski, jak również prawa przez nie nabyte umową niniejszą stosują się do wszystkich terytorjów, położonych na wschód od linii granicznej, określonej w artykule 1 niniejszej umowy, które to terytorja wchodziły w skład byłego imperjum rosyjskiego i przy zawieraniu umowy niniejszej były reprezentowane przez Rosję i Ukrainę.

Art. 15/ Obie układające się strony zobowiązują się natychmiast po podpisaniu niniejszej umowy rozpocząć rokowania w przedmiocie zawarcia traktatu pokojowego.

Art. 16/ Umowa niniejsza sporządzona zostaje w języku polskim, rosyjskim i ukraińskim w dwóch egzemplarzach. Przy interpretacji umowy wszystkie trzy teksty będą uważane za autentyczne.

Art. 17/ Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i staje się prawomocna z chwilą wymiany dokumentów ratyfikacyjnych. O ile umowa niniejsza wraz z załącznikami nie zawiera odmiennych postanowień, wymiana dokumentów ratyfikacyjnych i spis odpowiedniego protokołu nastąpi w Libawie. Obie układające strony zobowiązują się do ratyfikacji umowy niniejszej najniej w przeciągu 15 dni od chwili jej podpisania. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych i spisanie protokołu nastąpić winna najpóźniej w przeciągu dni 6. po upływie terminu przewidzianego dla ratyfikacji. Obie układające się strony zastrzegają, że umowa w przedmiocie rozejmu /Art. 13/ traci moc obowiązującą, jeśli w terminie przewidzianym dla wymiany dokumentów ratyfikacyjnych i spisania odpowiedniego protokołu czynności te, z jakichkolwiek powodów nie będą dokonane, wznowienie działań wojennych nie może jednak w tym wypadku nastąpić wcześniej niż 48 godzin po upływie powyższego terminu. Wszędzie, gdzie w umowie niniejszej wymieniano się jako termin chwili ratyfikacji umowy, rozumie się przez to chwila wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, w dowód czego pełnomocnicy obu stron własnoręcznie podpisali umowę niniejszą i opatrzyli ją swymi pieczęciami.

Sporządzony i podpisany w Rydze dnia 11 października 1920 roku douze Octobre

Dąbski numero 115.